

LAUANTAINA 29 P. MARRASKUUTA 1941

klo 15.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Puhetta johtaa puhemies H a k k i l a.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi seuraavat edustajat: Aattela, Asikainen, Eerola, Estlander, Haga, A. Halonen, U. Hannula, Heljas, Hurtta, Hämäläinen, Hästbacka, Ikola, Johansson, Jokinen, Juutilainen, Kallia, Kallio, Kettunen, Kokko, Korvenoja, Kullberg, Kylänpää, Mangs, Murtomaa, Niskanen, Oksala, Pohjannoro, Rantamaa, Sillanpää, Suurkonka, Svento, Syrjänen, Tukia, Turja, Turkia, Turkka, Tuurna, Törngren, Vesterinen ja Vilhula.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnoista yksityisasiain takia ed. Juutilainen, ensi maanantain istunnoista yksityisasiain takia ed. Nikkola, täksi ja maanantaipäiväksi hautajaisten vuoksi ed. Murtomaa ja yksityisasiain takia edustajat Haga ja Ikola.

Valtioneuvoston tiedonanto.

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esittää pääministeri valtioneuvoston tiedonannon.

Kun asia mielestäni on senlaatuinen, että se olisi käsiteltävä suljetuissa istunnoissa, olen antanut sulkea kuunteluparvet ja esitän työjärjestyksen 58 §:n mukaisesti eduskunnan päätettäväksi, hyväksyykö eduskunta tämän menettelytavan. Ehdotukseen asian käsittelystä suljetuissa istunnoissa liittyy puhemiesneuvoston ehdottama lisäys, että jos asia käsitellään suljetuissa istunnoissa, pöytäkirjat istunnoista julkaistaan heti, kun puhemiesneuvosto katsoo sopivaksi niiden julkaisemisen, sekä että puhemiesneuvosto on oikeutettu hyväksymään asiasta sanomalehdille annettavat selostukset.

Puhemiehen ehdotus ja siihen liittyvä puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Pääministeri R a n g e l l: Herra puhemies! Hallituksen nimessä minulla oli kunnia tämän vuoden kesäkuun 25 päivänä antaa eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n tarkoittama tiedonanto silloin äärimmilleen kärjistyneen ulkopoliittisen tilanteen johdosta. Siinä lausuin m.m.:

»Tästä aamusta alkaen alueemme loukkaukset, joita aluksi ehkä saattoi pitää hajailmiöinä, ovat laajentuneet — — — järjestelmälliseksi, kautta maan ulottuvaksi Neuvostoliiton hyökkäystoiminnaksi Suomea vastaan. Tämä Neuvostoliiton ryhtyminen sotatoimiin maatamme vastaan pakottaa meidät puolustautumaan kaikin käytettävissämme olevin keinoin. Tänä päivänä on uusi puolustustaistelumme alkanut. Tämä taistelu on puolustautumista itäisen naapurisuurvallan hyökkäystä vastaan, jonka taustana, kuten olen osoittanut, selvästi ovat olleet tietoiset ja pitkäaikaiset valloituspyyyteet».

Yksimielisyydellä, joka on ollut tunnusmerkillistä kansamme ratkaisevissa vaiheissa, eduskunta hyväksyi tiedonannon.

Sotatoimet ovat nyt jatkuneet viisi kuukautta. Niiden tuloksena voidaan merkitä suuria, historiaamme syvästi vaikuttavia tapahtumia. Siten on hallituksella ollut mahdollisuus tänään jättää eduskunnan käsiteltäväksi esitys Moskovan rauhassa luovutettujen alueiden palauttami-

sesta valtakunnan yhteyteen. Kun täten on päättynyt eräs sodan vaihe, pitää hallitus asianmukaisena jälleen esittää eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n tarkoittaman tiedonannon.

Sodan syttymisen jälkeen on Neuvostohallituksen taholta väitetty, ettei se ole hyökännyt Suomen kimppuun. Neuvostoliiton sotatoimet Suomea vastaan johtuivat muka saksalaisten joukkojen oleskelusta Suomessa Saksan ja Neuvostoliiton välisen sodan alkaessa ja jo sitä ennen syksystä 1940 lähtien. Tämä seikka Neuvostoliiton käsityksen mukaan oikeutti sen kohtelemaan Suomea hyökkääjänä ja ryhtymään sotatoimiin Suomea vastaan.

Saksalaisten joukkojen olo Suomessa perustui Suomen ja Saksan välillä tehtyyn sopimukseen, joka koski saksalaisen sotaväen liikkumista Suomen alucella suomalaisten satamien ja Pohjois-Norjan välillä. Vastaavanlaisia sopimuksia on Saksa tehnyt muidenkin maiden kanssa, joiden puolueettomuus ei siitä ole rikkoutunut. Enempää Neuvostoliiton lento- kuin merivoimatkkaan eivät ole hyökänneet näiden kuljetusten vuoksi niiden kimppuun. Suomen ja Saksan välinen kauttakulkusopimus ei liioin antanut Saksalle läheskään niin pitkälle meneviä oikeuksia kuin Neuvostoliiton kanssa tehty Hangan sotilaskuljetussopimus.

Tämä saksalaisen sotaväen kuljetussopimus, jonka Neuvostoliitto nyt katsoo tehneen hyökkäysoimet Suomea vastaan oikeutetuiksi, on itse asiassa Moskovan Suomen politiikan aiheuttama. Alituinen painostus Moskovan taholta oli olennaisena syynä siihen, että Suomen hallitus kysymyksen herätessä saksalaisten joukkojen liikkumisesta Suomen alueella antoi suostumuksensa ehdotettuun järjestelyyn. Se tarttui täten, kuten luonnollista oli, esiintyneeseen tilaisuuteen saada tiettyä vastapainoa Neuvostoliiton kiristykselle ja etenkin pahaenteiselle Hangan kuattakulkusopimukselle. Se oli hätävarjelutoimenpide, johon ryhdyttyessä silloin otettiin ennakkotapauksena huomioon Saksan ja Ruotsin välillä aikaisemmin solmittu sotaväen kauttakulkusopimus.

Neuvostoliiton sotatoimien välitön kohdistuminen maattamme vastaan osoittaa kiistattomasti, että vetoaminen saksalaisten joukkojen oleskeluun maassamme on vain kansamme tuhoamista tarkoittavan hyökkäyksen verhoamista. Ryhtyessään viime kesäkuun 22 päivänä näihin hyökkäyksiin Neuvostoliiton aseelliset voimat eivät yksinomaan eivätkä edes ensi sijassa käyneet maassamme olevien saksalaisten joukkojen kimppuun eivätkä pyrkineet etsimään niitä, vaan pommittivat ja tulittivat puhtaasti suomalaisia kohteita. Kesäkuun 25 päivänä Neuvostoliiton ilmavoimien toimeenpanemaa totaalista hyökkäystä kymmeniä suomalaisia paikkakuntia vastaan voidaan vain totuudenvastaisesti selittää muuksi kuin järjestelmälliseksi hyökkäystoiminnaksi Suomen kansaa ja valtiota vastaan. Näistä hyökkäyksistä meillä on henkilökohtaisia kokemuksia, joita ei selitellyin voida toisiksi muuttaa. Kansa, joka ei sellaisiin vastaa sotilaallisin toimenpitein, on jo hautansa kaivanut.

Palautettakoon tässä yhteydessä mieliin eräs rinnakkaistapaus. Iso-Britannian ilmavoimat tekivät viime heinäkuun lopussa hyökkäyksen Petsamoja vastaan. Iso-Britannian hallituksen taholta selitettiin, että se oli saksalaisia joukkoja vastaan suunnattu sotatoimi eikä tarkoitettu Suomea vastaan tehdyksi hyökkäykseksi. Tämän vuoksi Suomen hallitus ei tästä hyökkäyksestä tehnyt muita johtopäätöksiä kuin että suomalaiselle väestölle ja omaisuudelle aiheutettujen vaurioiden johdosta esitettiin vastalause.

Puhtaalla omallatunnolla me voimme sanoa, että me Moskovan rauhan jälkeen emme halunneet uutta sotaa Neuvostoliittoa vastaan. Niin raskas kuin tehty pakkorauha olikin, vilpitön tahtomme oli mukautua kovan kohtalon meille sanelemiin uusiin elämänehtoihin tyypistetyllä alueellamme, omistautua välttämättömään jälleenrakennustoimintaan, edelleen kehittää suhteitamme pohjoismaisiin naapurimaihin, joiden apu ja tuki sodan vahinkoja korjattaessa oli meille kipeästi tarpeen, sekä kaikkiin muihin kansoihin, suuriin ja pieniin. Tämän ohella halusimme luoda Neuvostoliittoon sellaiset rauhanomaiset suhteet, jotka tekisivät rajarauhan ja naapurisovun säilymiseen mahdolliseksi. Me tahdoimme uskoa, että Neuvostoliittokin puolestaan kunnioittaisi tekemäänsä sopimusta. Hyväuskoisuutemme osoittautui kuitenkin perusteettomaksi, minkä kuukausi kuukaudelta saimme karvaasti kokea. Kuten eduskunnalle kesäkuun 25 päivänä osoitin ja kuten Suomen Sinivalkoisen Kirjan toisessa osassa on kuvattu, Neuvostoliitto häikäilemättömällä ja anastustahtoisella suhtautumisellaan Suomeen teki tyhjäksi kaikki pyrkimyksemme säännönmukaisiin oloihin pääsemiseksi.

Niihin kuvauksiin Neuvostoliiton Suomessa Moskovan rauhan jälkeen harjoittamasta kiristyspolitiikasta, joita Suomen taholta on esitetty, neuvostohallituksella ei ole ollut muuta vastattavaa, kuin että Hangon sotilaskuljetuksista, Ahvenanmaan demilitarisoinimisesta ja neuvostokonsulinviraston perustamisesta sotilaallisin tarkoituksiperin Maarianhaminaan j.n.e. oli tehty sopimukset molempien hallitusten välillä. Se vaikenee luonnollisesti siitä, kuinka sopimukset ovat syntyneet. Se jättää mainitsematta, että ne saatiin aikaan vain painostamalla ja uhkaamalla. Neuvostoliiton taholla, jossa käsitettä totuus käytetään vain sanomalehden nimenä, tahallisesti tällöin unohdettiin Suomelle rauhanteon yhteydessä annettu vakuutus, että Moskovan rauhan raskaat ehdot tyydyttävät kaikki Neuvostoliiton Suomeen kohdistuvat vaatimukset. Kaikki se, mikä näiden lisäksi tästä vakuutuksesta huolimatta vaadittiin, oli näännyttämiseen tähtäävää kiristystä. Näin tehdessään neuvostohallitus itse selvästi osoitti, ettei se pitänyt kunniaa Moskovan rauhaa. Meille, jotka olimme tämän politiikan uhrina, Moskovan rauhan jälkeinen aika, jokainen päivä osoitti kansallisen olemassaolomme joutuvan yhä suurempaan vaaraan.

Saksan käytyä tuhoamaan puna-armeijaa, joka neuvostohallituksen kädessä oli mahtava ruoska varsinkin pienten naapurikansojen elämis-

mahdollisuuksien kiristämiseksi, me tunsimme huojennusta, vaikka tiesimmekin samalla joutuneemme välittömään vaaravyöhykkeeseen. Me tunsimme maailmanhistoriallisten tapahtumien kulkevan läheltä meitä.

Neuvostoliiton sotatoimet meitä vastaan veivät meidät puolustautumaan ja siten omalta osaltamme mukaan bolshevismiin hävittämiseen. Sen sijaan, että olisimme voineet syrjästäkatsojina seurata mahtavaa tapahtumien vyöryä, me jouduimme mukaan taisteluun elämästä ja kuolemasta.

Jotkut ulkolaiset valtiomiehet ovat moittineet meitä hyökkäyksestä Neuvostoliiton sotavoimia vastaan. Mutta jos joku saa tiedon häntä vastaan kohdistuvasta murhahankkeesta eikä ryhdy ehkäiseviin toimenpiteisiin, on hän itsemurhaaja. Me tiesimme rajojemme takana valmistauduttavan Suomen tuhoamiseen. Mainittujen valtiomiesten suosittelema hyökkäävän puolustussodan hylkääminen olisi ollut kansallinen itsemurha. Me halusimme elää, ja tähän päästäksemme meidän oli, jos mahdollista, otettava aloite käsiimme. Vihollisen hyökkäysvoimat oli murrettava heikoimmissa kohdissa, pakotettava ne laajoin saartoliikkein peräytymään, tuhottava ne. Sodanjohto, joka jättää huomioon ottamatta, kuinka välttämätöntä on ottaa haltuunsa hyökkäyksen tulialueet vihollisen uusien sotaliikkeiden estämiseksi, ei ole sodan vaatimusten tasalla.

Toinen puolustussotamme on jo vienyt tuloksiin, jotka meille ovat merkinneet uuden elämän avautumista. Kertaan tässä muutamia sodan loistavimpia saavutuksia ja mainitsen niiden päivämäärät.

9. 7. Repola, Vuokkiniemi, Kontokki, Kostamus, Konttijärvi ja Oulanka sekä Salla saavutetaan. 10. 7.—18. 7. läpimurto Laatokan Karjalassa tapahtuu. 21. 7. Pitkäranta vapautetaan. 29. 7. Laatokan koillisraja Tuulokseen saakka hallussamme. 9. 8. joukkomme saavuttavat useina kiiloina Laatokan. 15. 8. Jaakkima ja Lahdenpohja vallataan. 16. 8. Sortavala on jälleen meidän. 18. 8. ylitettiin Vuoksi Äyräpään Hopeasalmessa. 21. 8. Käkisalmi meillä. 30. 8. Viipuri vapautuu. 3. 9. vanha valtakunnanraja Kannaksella kauttaaltaan saavutettu. 4. 9. toinen hyökkäys Laatokan koillispuolella alkaa, Tuulos vapautuu. 7. 9. joukkomme saavuttavat Syvärin ja valtaavat Terun eli Prääsän. 1. 10. sotatoimet johtavat Petroskoin eli Äänislinnan valtauksen. 19. 10. Paatene vallataan, 31. 10. Kontupohja saavutetaan ja 3. 11. vapautetaan Koiviston saaret.

Sotatoimet ovat, kuten nähdään, suurimmaksi osaksi pyyhkineet pois Moskovan rauhan vääryydet. Tämän saavutuksen oikeutuksen puolustussodan puitteissa ovat diplomaattisissa asiakirjoissa selvästi tunnustaneet jopa eräät Neuvostoliiton liittolais- ja ystävähallitukset. Neuvostoliiton tukikohdakseen kiristämä Hangon alue on kuitenkin vielä yhä sen hallussa, uhaten Suomen alue- ja merenkulkuvesien, jopa maa-alueemme ja etenkin Etelä-Suomen kaupunkien siviiliväestön turvallisuutta. Ja vielä ovat vihollisella Suomenlahdenulkosaaret ja lisäksi Kalastaja-saarenon suomalainen osa.

Neuvostoliitto oli vuosien aikana rakentanut Itä-Karjalan suunnitellun hyökkäyksensä lähtö- ja tukikohdaksi. Talvisodan aikana sattuneet epäonnistumiset pitkällä itärajalla osoittivat kuitenkin valmisteluissa olleen puutteellisuuksia. Moskovan rauhanteon jälkeen Laatokan ja Jäämeren välillä suoritettiin sen vuoksi laajoja rakennustöitä puutteitten korjaamiseksi, kuten olemme osoittaneet Yhdysvaltojen hallitukselle antamamme vastauksen yhteydessä. Vieläpä oli meidän itsemme Moskovan rauhan määräysten mukaisesti autettava tässä työssä Neuvostoliittoa rakentamalla Sallan rata.

Sotatoimiemme edistyessä Neuvostoliiton hyökkäysvalmistelut ovat saaneet yhä enemmän valaisua. Tästä johtuen ja kun on voitu itse paikalla todeta se kurjuus, johon neuvostojärjestelmä on alaisensa ihmiset painanut, täällä on kiteytynyt tietoisuus, että Neuvostoliiton aloittama sota Suomea vastaan merkitsee meille vuosisataista tilaisuutta taistella ei ainoastaan nykyhetkeä vaan myös tulevaisuutta silmällä pitäen. Me saatamme voimamme ponnistaen nyt hankkia Suomen kansalle, sen tuleville sukupolville varmemman ja pitkäaikaisemman rauhantilan, kuin mitä meidän kansallamme kenties koskaan on ollut. Hyökkäyksen torjuntana alkanut taistelumme on voitokkaasti edistyneenä kehittynyt historialliseksi turvallisuustaisteluksi.

Juuri takeiden saaminen turvallisuudelleen itäistä uhkaa vastaan on ollut itsenäisen Suomen ulkopolitiikan johtotähtenä alusta alkaen. Tietäen aseelliset puolustusmahdollisuutensa luonnollisista syistä rajoitetuiksi Suomi on vuosien kuluessa pitänyt päämääränään luoda hyvät naapurisuhteet Neuvostoliittoon sopimuksellisten järjestelyjen ja erilaisille aloille ulottuvan yhteistoiminnan avulla. Suomi on edelleen etsinyt lisätakeita turvallisuudelleen kansainväliseen järjestäytymiseen perustuvasta yleisestä turvallisuusjärjestelmästä ja yhteistoiminnasta toisten naapurimaiden kanssa. Viimeksimainituissa suhteissa saavutetut tulokset ovatkin olleet suuriarvoisia. Ne eivät kuitenkaan ole voineet estää Neuvostoliiton hyökkäystä vuonna 1939, eivät Moskovan rauhan vääryyttä eivätkä siitä alkanutta hiljaisen näännyttämisen kamppailua. Neuvostoliiton kanssa tehdyt sopimukset sen hallitus taas on siekailematta itse rikkonut.

Turvallisuuskysymys on erikoisesti sen jälkeen kun Neuvostoliitto oli nykyisen suursodan kestäessä julkeasti pettänyt kaikki sopimuksensa meidän ja monien muiden maiden kohdalla, ollut ulkopolitiikkamme keskeisin. Kun eräät suurvallat ovat tämän sotamme kestäessä kehoittaneet meitä lopettamaan sotatoimemme, olemme vastanneet, että me haluamme ne lopettaa niin pian kuin olemassaoloamme uhkaava vaara on saatu torjutuksi ja takeet luoduiksi jatkuvalle turvallisuudelle. Näiden diplomaattisten keskustelujen yhteydessä on viitattu myös erikoisrauhan mahdollisuuteen Suomen ja Neuvostoliiton välillä. Neuvostohallitus ei tosin itse ole mitään rauhantarjousta esittänyt, mutta Yhdysvaltain

hallituksen taholta on annettu Suomen ymmärtää, että Suomen rauhanpyyntö voisi saada osakseen vastakaikua. Tämänlaisen vihjeen Yhdysvaltain hallitukselta viime elokuun 18 päivänä saatuaan Suomen hallitus viritti Yhdysvaltain hallituksen kanssa keskustelun, jossa taholtamme korostettiin turvallisuuskysymyksen selvittämisen ratkaisevaa merkitystä. Yhdysvaltain hallituksella ei kuitenkaan ollut ehdotettavana mitään keinoa Suomen turvallisuuskysymyksen ratkaisemiseksi.

Millaisia turvallisuuden takeita voitaisiin Suomen kannalta pitää riittävänä? Jos ajatellaan sopimuksellista järjestelyä Neuvostoliiton kanssa, niin emme voi muuta kuin todeta, että Neuvostohallituksen sitoumukseen tai lupauksiin katkerien kokemustemme mukaan ei voida luottaa. Tämä hallitus on toiminnallaan Suomea, Baltian ja muita maita vastaan asettunut länsimaisten oikeus- ja moraalikäsitysten ulkopuolelle. Vaikkapa Neuvostoliitto, jos vuoden 1939 raja palautettaisiin, suostuisi demilitarisomaan rajantakaiset alueensa, joita se tähän saakka on järjestelmällisesti käyttänyt hyökkäyksen lähtöalueina, niin tuskinpa tällainen sitoumus voisi lisätä kenenkään suomalaisen turvallisuudentunnetta. Tällaista mahdollisuutta on jo kokeiltukin, mutta ilman mitään menestystä. Vuonna 1922 tehtiin Suomen ja Neuvostoliiton välillä rajarauhansopimus, joka edellytti rajavyöhykkeiden demilitarisointia. Neuvostoliitto rikkoi kuitenkin ennen pitkää tämän sopimuksen.

Näistä syistä jäivät ainoaksi mahdollisuudeksi alueelliset turvallisuustakeet. Valtaamamme rajantakaiset alueet, joilta käsin vihollinen on meitä uhannut, on pidettävä sotilaallisesti miehitettyinä suomalaisin voimin. Miten laajalle turvallisuusmiehitys on ulotettava, on kysymys, johon kesken taistelujen ei käy vastaaminen, koska sen määräävät strateegiset näkökohdat. Selvää kuitenkin on, että näillä sotilaallisilla tavoitteilla on omat rajansa.

Me emme tavoittele alueita alueiden vuoksi. Meillä on laaja maa ja riittävästi tilaa kansamme työskennellä elantonsa hankkimiseksi ja hyvinvointinsa kohottamiseksi. Mutta kansan työrauha ei ole taattu, jos nykyinen vihollisemme pääsee uudelleen aloittamaan meidän olemassaoloamme uhkaavat hankkeensa alueilla, joilta lähtevä hyökkäys seuraavalla kerralla voisi osoittautua meille ylivoimaiseksi torjua. Me elämme vaaravyöhykkeessä. Tehokasta kansainvälistä turvallisuusjärjestelmää ei ole voitu luoda. Ainoa mahdollisuutemme tehokkaaseen puolustautumiseen on sotilaallisten linjojemme lyhentäminen ja loitontaminen.

Ei ole myöskään unohdettava, että niillä alueilla, joista nyt on puhe, asuu osa Suomen kansaa. Suomi on itsenäisen olemassaolonsa monissa aikaisemmissakin vaiheissa ponnistellut puheenaolevan suomalaisväestön aseman helpottamiseksi. Näin tapahtui Tarton rauhanteon yhteydessä. Senjälkeen kuin Tartossa saadut vakuutukset olivat osoittautuneet merkityksettömiksi, Suomi yritti toimia itäkarjalaisten hyväksi kääntymällä

kansainvälisten elimien puoleen. Kaikki toimenpiteet ovat kuitenkin rauenneet tyhjiin ja Itä-Karjalan suomalaisväestöä on edelleen säälimättömästi sorrettu ja tuhottu. Mitä nykyiseen tilanteeseen tulee, viittasi Suomen hallitus äskettäisessä vastauksessaan Yhdysvalloille siihen surkuteltavaan asemaan, mihin Itä-Karjalassa miehitettyille alueille jäänyt siviiliväestö epäilemättä joutuisi, jos sen olisi pakko uudelleen alistua elämään bolshevikivallan alaisena.

Se, mitä edellä sanottiin Suomen turvallisuustakeista, koskee täysin määrin myös itäkarjalaisten asemaa. Ainoa tyydyttävä ratkaisu heitä koskevalle kysymykselle on, että heidän asuma-alueensa pidetään miehitettyinä suomalaisin voimin. Suomen velvollisuus on tehdä voitavansa heidän asemansa turvaamiseksi.

Meillä ei ole aihetta olla esittämättä edellämäinittuja yleisiä turvallisuusvaatimuksiamme, joita me käynnissäolevain sotatoimien tuloksena pyrimme toteuttamaan. Sitävastoin ei nykyhetkellä ole syytä lähteä lähemmin määrittelemään poliittisia sodanpäämääriämme s.o. sodanjälkeisiin järjestelyihin kohdistuvia vaatimuksia. Ne ovat tulevaisuuden kysymyksiä, joiden ratkaisemiseen vaikuttavia tosiasiallisia olosuhteita ei ennakolta voida tuntea.

Suomen ja ulkovaltojen välisille suhteille on kuluvan vuoden loppupuolella antanut leimansa Suomen ja Neuvostoliiton välillä vallinnut sotatila. Se on eräessä suhteessa tavallaan selventänyt Suomen ulkopoliittista asemaa, sillä samalla kuin Neuvostoliiton suhtautuminen Suomeen purkautui avoimiksi vihollisuuksiksi, päättyi se toista vuotta kestänyt painajaiskausi, jonka aikana hallituksen ja ulkoasiain johdon oli ponnistettava kaikki voimansa mikäli mahdollista torjumaan, hillitsemään tai ainakin viivyttämään Neuvostoliiton yhtämittaisia häikäilemättömiä vaatimuksia ja pyyteitä.

Toisaalta Suomen puolustuskamppailun nykyinen vaihe on aiheuttanut melkoisia muutoksia ja osittain myös häiriöitä Suomen suhteissa erinäisiin kolmansiin valtioihin. Neuvostoliittoa vastaan taistelevana maana Suomi on tahtomattaan joutunut keskelle suurvaltapolitiikan ristiriitoja, ja tämä seikka on ollut aiheena siihen, että hallituksen käsiteltäväksi on maan ulkomaisten suhteitten alalla tullut vaikeita ja arkaluontoisia kysymyksiä. Maan asema on vaatinut ja vaatii jatkuvasti muillakin kuin puhtaasti sotilaallisten toimenpiteiden alalla yhtämittaista valppautta maan elintärkeiden etujen suojelemiseksi ja valmiutta päättäväisiin ratkaisuihin kansainvälisen sota- ja ulkopoliitiikan joskus varsin odottamattakin esilletuomissa suurissa kysymyksissä.

Suomen suhteet Saksaan ovat selvät ja mutkattomat. Ne rakentuvat toisaalta yhteisten sotilaallisten etujen ja aseveljeyden, toisaalta vilpittömän ystävyyden ja keskinäisen arvonannon pohjalle. Suomi on kiittollinen siitä, että se tällä kertaa ei ole yksin vihollistaan vastassa. Saksan

valtavat sotavoimat, jotka taistelevat Venäjän jättiläisrintamalla kaikkien maailman maiden turvallisuutta ja hyvinvointia uhanneen bolshevismin kukistamiseksi, ovat sitoneet punaisen armeijan niin, että Suomi on omalla rintamallaan saanut käydä taistelun aivan toisten, tasavertaisempien voimasuhteiden vallitessa kuin edellisen, kaksi vuotta sitten alkaneen sota-vaiheen aikana. Saksalaiset joukot ovat myös suoranaisesti antaneet maallemme sotilaallista apua varmistamalla Suomen ja Neuvostoliiton välisen rintama-alueen pohjoisosan.

Myöskin taloudellisella alalla ovat suhteet Saksaan osoittautuneet meille suuriarvoisiksi. Sen jälkeen kuin valtamerentakaiset yhteytemme oli jo kesäkuun puolivälissä katkaistu, on ulkomaan kauppamme, niin vienti kuin tuontikin, suuntautunut ensisijaisesti Saksaan ja Saksaa kauttakulkumaana käyttäen Keski- ja Etelä-Euroopan maihin. Erikoisesti on mainittava, että me olemme Saksasta saaneet jatkuvasti ostaa hyvin huomattavia viljamääriä ja muita elintärkeitä tarvikkeita, minkä seikan merkitys maallemme on ratkaisevaa laatua. Meidän suhteemme muihinkin Neuvostoliittoon vastaan sodassa oleviin maihin rakentuvat aseveljeyden ja ystävyyden vankalle pohjalle. Tämä koskee Italiaa, jonka kanssa suhteemme aina ovat olleet mitä parhaat, Romaniaa, jonka bolshevismin vastaiseen taisteluun antama sotilaallinen panos on ollut varsin tärkeä, Unkaria, johon perinnäiset heimoyhteyden perustuvat läheiset suhteemme ovat entisestään syventyneet rintamatoveruuden merkeissä sekä Slovakiaan, jonka pääkaupunkiin Suomi äskettäin on perustanut pysyvän diplomaattisen edustuksen.

Taistelu yhteistä vihollista vastaan on näin synnyttänyt keskinäistä arvonnantoa ja luottamusta rinnakkain taistelevissa kansoissa. Niinkuin alussa mainitussa viime kesäkuun 25 päivänä eduskunnalle esittämässäni hallituksen tiedonannossa totesin, on silloin alkanut taistelu »kamppailu ihmisyyden puolesta maailmanvallankumoukseen, yleiseen tuhoon ja terroriin tähtäävää bolshevismia vastaan». Tietoisuus tämän käsityksen oikeutuksesta on sodan kestäessä yhä vahvistunut.

Uutena ilmauksena periaatteellisesta bolshevismin vastaisesta kannastamme on ollut Suomen äskettäin tapahtunut liittyminen kansainväliseen n.s. antikomintern-sopimukseen. Tämä sopimus, johon on liittynyt lukuisia sotaakäyviä sekä myös puolueettomia maita, tuomitsee Moskovän välikappaleena toimivan kansainvälisen kommunismin salahankkeet ja yritykset sekaantua riippumattomien maiden sisäisiin asioihin ja järkyttää niiden yhteiskunnallista ja poliittista kehitystä. Tältä pohjalta sopimus edellyttää eri valtioiden poliisiviranomaisten välistä yhteistoimintaa kommunismin kansainvälisen vaaran torjumiseksi. Suomen kansa on arka valtiollisesta riippumattomuudestaan ja vapaudestaan saada itse ilman ulkoapain tulevaa sekaantumista hoitaa asiansa. Kominternin turmiollisesta toiminnasta, joka on edeltänyt Neuvostoliiton valtausyrityksiä tai

käynyt rinnan niiden kanssa, Suomella vartiopaikallaan itää vastaan on ollut runsaasti kokemuksia. Meidän saavuttamamme kokemus, meidän selvä periaatteellinen kantamme ja myös suoranaiset valtioetumme olisivat itse asiassa ehkä jo aikaisempina vuosina edellyttäneet liittymistä antikomintern-sopimukseen. Mutta tämän ovat estäneet ulkopoliittiseen asemaamme liittyneet muut näkökohdat, ennen kaikkea aikaisemmat arkaluontoiset suhteemme neuvostohallitukseen, kominternin isäntään ja käskijään.

Nykyisen sodan aikana on liittymisestämme antikomintern-sopimukseen ollut kysymystä viime kesästä alkaen. Varsinaisen liittynnän tapahtuminen juuri marraskuun 25 päivänä, johtui siitä, että kyseessä oleva 5-vuotinen sopimus mainittuna päivänä uudistettiin aikaisempien osanottajamaiden välillä, jolloin, kuten tiedetään, myös uusia maita liittyi sopimukseen.

Käynnissä oleva sota on tietenkin tosiasiallisesti vaikeuttanut kominternin salayhteyksiä Suomeen, mutta toisaalta on luonnollista, että neuvostovastainen sota on kiihdyttävästi vaikuttanut Moskovan yrityksiin kominternin kautta aikaansaada sisäistä hajaannusta ja hävitystä bolshevisminvastaisissa maissa. Suomen liittyminen kominternin vastaiseen sopimukseen oli siis tältäkin kannalta ajankohtainen.

Kun Suomi viime kesänä uudelleen joutui ilmisotaan Neuvostoliiton kanssa, oli vakava tahtomme välttää sekaantumista suurvaltasotaan. Tämä on pyrkimyksemme tänäkin päivänä, joskin tapahtumat ovat johtaneet etenkin Suomen ja Iso-Britannian välisten suhteitten häiriytymiseen. Sotamme puhkeaminen ei vielä sinänsä vaikuttanut näihin suhteisiin, vaikkakin Iso-Britannia jo sitä ennen oli, lopettamalla Petsamon liikenteen, katkaissut molempain maiden välisen kaupallisen kanssakäymisen.

Sotatoimien kehittyessä ja Iso-Britannian tehtyä Neuvostoliiton kanssa sotilasliiton, jonka virallisesti ilmoitettiin edellyttävän »kaikin keinoin» tapahtuvaa avunantoa Suomen viholliselle ja joka siten, huomioonottaen, että Iso-Britanniassa oli Suomessa runsaasti miehitetty viralliset havaintoasemat, saattoi vaarantaa Suomen sotilaallisia etuja, kävivät Suomen ja Iso-Britannian väliset viralliset edustussuhteet keskeyttömiksi. Suomen hallitus ehdotti näin ollen, että edustustot molemminpuolisesti toistaiseksi keskeyttäisivät toimintansa, kuten tapahtuikin heinä- ja elokuun vaihteessa.

Hallituksen tarkoitus oli, että Suomen ja Iso-Britannian väliset suhteet edustustojen toiminnan keskeytymisestä huolimatta tosiasiallisesti jatkuisivat niillä aloilla, joilla siihen oli mahdollisuuksia.

Poliittisella alalla Iso-Britannia, kuten tiedetään, on vaatinut Suomea Neuvostoliiton hyväksi luopumaan eräistä olennaisista voittojensa hedelmistä peräyttämällä joukkonsa vuoden 1939 rajalle. Suomen hallitus torjui, kuten edellä viittasin, tämän vaatimuksen, viittaamalla maatamme

Neuvostoliiton taholta yhtämittaisesti uhanneeseen vaaraan, joka pakottaa Suomen tavoittelemaan pysyviä takeita turvallisuudelleen.

Saatujen tietojen mukaan neuvostohallitus nyt vaatii Iso-Britannian hallitusta julistamaan sodan Suomelle. Tätä ei tähän mennessä ole tapahtunut. Eilen on hallitus kuitenkin saanut vastaanottaa Englannin hallitukselta tiedonannon, jossa uudelleen palataan asiaan. Hallitus tutkii parhaillaan tämän tiedonannon sisältöä. Suomi valittaisi joka tapauksessa syvästi, jos Iso-Britannian hallitus katsoisi etujensa vaativan noudattaa Neuvostoliiton vaatimusta, että Suomi, jonka taistelu on kamppailua oman olemassaolonsa ja pysyvän turvallisuutensa puolesta, vastoin omaa tahtoaan vedettäisiin mukaan suurvaltojen väliseen maailmansotaan.

Myös Yhdysvaltoihin Suomi on pyrkinyt säilyttämään perinnäiset ystävälliset suhteensa. Sitä katkerampaa meidän on ollut havaita, että myös Yhdysvaltain hallitus suhteissaan Suomeen on näyttänyt taipuvan ottamaan omakseen Neuvostoliiton asian. Ison-Britannian ja Suomen välillä käydyn diplomaattisen keskustelun jälkeen teki myös Yhdysvaltain hallitus Suomelle esityksiä, joihin suostuminen olisi merkinnyt Neuvostoliiton sotilaallisen aseman parantamista Suomen kustannuksella. Suomen vastaus näihin esityksiin noudatti johdonmukaisesti saman tosiasiallisten välttämättömyyksien viittomaa suuntaa kuin Iso-Britannian hallitukselle annettu vastaus. On toivottavaa, että Amerikka ottaa huomioon Suomen perinpohjaisesti perustellussa vastauksessa esitetyt meille elintärkeät näkökohdat, sillä turvallisuustaisteluumme koskevassa keskustelussa me emme voi poiketa niiltä periaatteellisilta suuntaviivoilta, jotka vastauksessamme Yhdysvalloille on määriteltä ja joita esityksessäni aikaisemmin olen kosketellut.

Ison-Britannian ja Yhdysvaltain hallitusten kanssa tapahtuneiden muistioiden vaihtojen yhteydessä Suomen hallituksella on ollut tilaisuus korostaa, minkä suuren arvon Suomi antaa kuulumiselleen pohjoismaisten valtioiden piiriin ja miten täällä toivotaan tulevaisuudessakin voitavan edelleen harjoittaa ja kehittää pohjoismaiden välistä yhteistoimintaa.

Pohjolan piirissä ovat suhteemme Ruotsiin luonnollisista syistä tärkeimmät. Ne ovat tämänkin sodan aikana osoittautuneet kestäviksi ja meille arvokkaiksi. Ruotsin hallitus on erällä ratkaisullaan, joiden vaihtumina ovat olleet Ruotsin ja Suomen väliseen kohtalonyhteyteen liittyvät näkökohdat, tuntuvasti helpottanut Suomen asemaa sen puolustus- ja turvallisuustaistelussa jopa, kuten ruotsalaiselta taholta on sanottu, ylittämällä Suomen hyväksi varsinaisen puolueettomuuden rajat. Ruotsin kansa on tälläkin kertaa ollut valmis monin tavoin aineellisesti tukemaan meitä vaikeuksissamme ja ruotsalaiset miehet ovat jälleen vapaaehtoisina lähteneet ase kädessä turvaamaan Suomen ja Pohjolan vapautta idästä uhkaavalta vaaralta. Tästä kaikesta me kiitämme ruotsalaisia naapureitamme. Tyydytyksellä olemme panneet merkille, että Suomen asenne

läntisten suurvaltojen painostuksen edessä, meidän kansallinen itse-säilytystahtomme ja pyrkimyksemme taata lapsillemme turvatummat elämänehdot, on saanut Ruotsissa osakseen yleistä ymmärtämystä. Erikoisen suurella mielihyvällä on Suomessa pantu merkille niin arvovaltaisen tahon kuin Ruotsin ulkoministerin lausunto, jonka sisältö oli, että turvallisuutensa idässä varmistanut Suomi on Pohjolalle tärkeä.

Puhuttaessa pohjoismaista Suomen viimeaikaisten vaihteitten yhteydessä ei ole unohdettava Tanskaa, joka etenkin elintarvikevaikeuksissamme on ollut meille arvokkaana apuna. Tuontimme Tanskasta on ollut meille varsin merkityksellinen kansanhuoltomme kannalta, ja tässä tosiasiasa ei voida olla näkemättä myös pohjoismaiden väliseen solidarisuuteen perustuvan suoranaisten auttamistahdon ilmausta. Tanskalaiset tukevat meitä lisäksi moninaisin kansalaistoiminnan keinoin, ja rintamillamme taistelee myös tanskalaisia vapaaehtoisia.

Meille läheisistä kansoista tahtoisin mainita vielä virolaiset, jotka Saksa toista vuotta kestäneen bolshevistisen hirmuvaltakauden jälkeen on vapauttanut. Nämä läheisimmät heimolaisemme ovat paljon kärsineet vähävikisyytensä vuoksi, ja pahoin runneltuina he palaavat Euroopan yhteyteen. Viron kansa on lahjakas kansa. Yritteliäisyytensä se ehti itse-näisyytensä aikana lukemattomin tavoin osoittaa. Me uskomme, että se Suomen suvulle ominaisella sitkeydellä jälleen jaksaa kohota siihen kansallistietoiseen elämään ja siihen taloudelliseen hyvinvointiin, mihin sillä aikaisempien kokemusten mukaan on sekä kansalliset että tuotannolliset edellytykset. Me emme vielä tarkoin tiedä, miten perinpohjainen Viron kansaa ja sen maata bolshevikkien taholta kohdannut hävitys on ollut, mutta joka tapauksessa lieene paikallaan Suomen nimessä todeta, että me emme ole unohtaneet niitä perinteitä, jotka juontavat juurensa suomalaisten osallistumisesta Viron vapaussotaan v. 1919 ja että Viron veljeskansan kohtalo ei milloinkaan voi olla Suomelle yhdentekevä.

Neuvostoliiton kansojen vankilassa on kitunut muitakin heimolaisiamme, joitten kohtalo on ollut vielä monin verroin ankarampi kuin virolaisten. Erikoisesti on tällöin mainittava Inkerin suomalainen väestö. Senkään kohtalon muodostumiseen emme voi välinpitämättömästi suhtautua.

Olen edellä lyhyesti kosketellut tärkeimpiä kysymyksiä, jotka viimeaikaisten tapahtumain valossa liittyvät Suomen ja ulkomaiden välisiin suhteisiin. Esitykseni ei suinkaan ole ollut tyhjentyvä. Tahdon vain tähdentää, että vakaumukseni mukaan kaikki valtioiden väliset kysymykset ja ristiriidat olisivat helpommin ratkaistavissa, kunhan bolshevismien pohjalle rakentuvan Neuvostoliiton turmiollinen vaikutus saataisiin ratkaisevasti poistetuksi kansainvälisen politiikan piiristä.

Sota- ja ulkopoliittikka ovat hallituksen tiedonannon sisältönä kun se tänään tuo eräitä kansan kohtalolle ratkaisevia esityksiä eduskuntaan.

Minun on kuitenkin vielä johdatettava eduskunnan ajatukset niiden suoritukseen, joitten ansiota on, että vielä olemme kansana olemassa. Minä palaan sodan loistaviin saavutuksiin.

Maailma kysyy, miten tällaiset saavutukset ovat mahdollisia, miten kansa, joka on yksin yli kolme kuukautta verta vuotaen seissyt maailman militaristisinta suurvaltaa vastassa, saattaa kasvattaa voimansa niin, että se alun toista vuotta edellisen sodan päättymisestä on kykenevä antamaan ankaria iskuja samalle suurvallalle. Meille se ei kuitenkaan ole ihme, sillä me tunnemme kansanarmeijamme. Me tunnemme sen miehiä elähdyttävän hengen. Me tunnemme armeijan johdon erinomaisen kyvyn, sen päällystön korkean tason. Suomalainen sotilas taistelee ylevän asian puolesta. Hän taistelee maansa vapauden, lujalla pohjalla olevan kansanvaltaisen yhteiskuntajärjestyksen ja tulevien sukupolvien turvallisuuden puolesta. Meidän on syytä tässä tilaisuudessa kohdistaa kiitolliset sanamme ja ajatuksemme puolustusvoimillemme, niiden ylipäällikölle, sotamarsalkallemme, niiden upseeristolle ja miehistölle sekä niille tuhansille ja taas tuhansille, jotka työtä tehden ovat olleet taistelussa mukana. — Suurimman kiitollisuutemme ansaitsevat kuitenkin ne, joita kiitoksemme eivät enää voi tavoittaa tai jotka ottavat sen vastaan sodassa terveytensä menettäneinä.

Invaliidit, jotka kantavat kohtalonsa samalla tyyneydellä, jolla he kävivät taisteluun, olkoot aina kansakunnan erikoisen huolenpidon kohteena. Samoin kaatuneitten omaiset, joille sankarivainaja oli lähin huoltaja. Sotaorpojen ja -leskien sekä jälkeenjääneiden, vaikeuksiin joutuneiden vanhempien kohtalon lievittäminen on kansan pyhä velvollisuus. Ja sotien johdosta vaikeuksissa eläneen, paljon uhranneen siirtoväkemme uutta elämisen alkua on voimien mukaan pyrittävä edistämään.

Sankarivainajat lepäävät isänmaan povessa valkeitten ristien alla. Nouskaamme hiljaisuudella kunnioittamaan heidän muistoansa!

Hetken hiljaisuus.

Senjälkeen pääministeri jatkaa:

Kaikki voimamme ponnistaen ja lähes yhtä suurin veriuhrerein kuin talvisodassa meidän on onnistunut suurimmaksi osaksi tehdä tyhjäksi Moskovan rauha. Monet seikat, sekä käytännölliset että periaatteelliset, vaativat, että tuon pakkorauhan seuraukset nyt poistetaan. Hallitus on katsonut ajan tulleen, jolloin ne alueet, jotka Suomi maaliskuun 12 päivänä 1940 päivätyllä rauhansopimuksella pakotettiin luovuttamaan Neuvostoliitolle, palautetaan valtakunnan yhteyteen. Tässä tarkoituksessa hallitus on jättänyt eduskunnalle seuraavat esitykset:

Esitys Suomesta luovutetun ja takaisin valloitetun alueen palauttamisesta valtakunnan yhteyteen;

Esitys laiksi sotilashallinnon jatkamisesta valtakunnan yhteyteen palautetulla alueella;

29. 11. 1941

Esitys laiksi eräiden valtakunnan yhteyteen palautetun alueen asukkaiden kansalaisuudesta; ja

Esitys laiksi eräiden valtakunnan yhteyteen palautetulla alueella olevaa omaisuutta koskevien oikeuksien ennalleen palauttamisesta.

Herra puhemies! — Valtioapäiväjärjestyksen 36 §:n edellyttämän tiedonannon annettuaan hallitus odottaa, että eduskunta hyväksyy yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen.

Lausuntoni on ruotsiksi käännettynä ja monistettuna jaettu ruotsinkielisille edustajille. Pyydän, herra puhemies, että tämä lausunto myös ruotsinkielisenä liitetään eduskunnan pöytäkirjaan.

Puhemies: Lausunto liitetään ruotsinkielisenä pöytäkirjaan.

Puhemies: Valtioapäiväjärjestyksen 36 §:n mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan seuraavaan täysistuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan täysistuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16,45.

Täysistunto lopetetaan kello 16,08.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

E. H. I. Tammio.

LAUANTAINA 29 P. MARRASKUUTA 1941

kello 16,45.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen esittelään:

Valtioneuvoston tiedonanto valtakunnan sotilaallisesta ja ulkopolitiisesta asemasta

E s i t e l l ä ä n :

1) Hallituksen esitys n:o 124 Suomesta luovutetun ja takaisin valloitetun alueen palauttamisesta valtakunnan yhteyteen

2) Hallituksen esitys n:o 125 laiksi sotilashallinnon jatkamisesta valtakunnan yhteyteen palautetulla alueella

3) Hallituksen esitys n:o 126 laiksi eräiden valtakunnan yhteyteen palautetun alueen asukkaiden kansalaisuudesta

4) Hallituksen esitys n:o 127 laiksi eräiden valtakunnan yhteyteen palautetulla alueella olevaa omaisuutta koskevien oikeuksien ennalleen palauttamisesta

Puhetta johtaa puhemies H a k k i l a.

Nimenhuudossa merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

I l m o i t u s a s i a t :

Uusia hallituksen esityksiä.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kahden kirjelmän ohella tämän kuun 28 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 124—127, jotka nyt on edustajille jaettu.

Valtioneuvoston tiedonanto valtakunnan sotilaallisesta ja ulkopolitiittisesta asemasta.

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään valtioneuvoston tiedonanto. Sitten kun keskustelu asiasta on julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 1 momentissa. Niiden, jotka eivät hyväksy tällaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä, tulee valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 2 momentin mukaan keskustelun aikana tehdä ehdotuksensa joko asian valiokuntaan lähettämisestä taikka perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen hyväksymisestä. Jos halutaan tehdä työjärjestyksen 52 §:n 2 momentissa edellytetty ehdotus päätöksenteon siirtämisestä, on sellainenkin ehdotus tehtävä ennenkuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Voionmaa: Herra puhemies! Seuratessa herra pääministerin laajaa katsausta maamme sotilaalliseen ja ulkopoliittiseen asemaan nykyhetkellä kääntyy huomio kaikista suurpolitiikan monilukuisista seikoista ja ristiriidoista siihen yhtenäiseen meille kaikkein tärkeimpään tapausten sarjaan, jonka tuloksena ovat eduskunnalle jätetyt esitykset, joita hallituksen tiedonannossa oikealla tavalla sanotaan kansan kohtaloille ratkaiseviksi. Me olemme nyt yhteisesti vierittämässä paikoilleen niitä maamme ja kansamme kulmakiviä, joita suuret maailmanmullistukset nyt niinkuin niin monta kertaa ennenkin pitkän historiamme aikana ovat järkyttäneet. Niin suuria kärsimyksiä kuin vihamieliset vieraat mahtajat ovatkin maallamme tuottaneet, lopuksi on kohtalo kuitenkin ollut sille suoepa, tänäkin aikana suopeampi kuin useimmille muille pienille kansoille.

Kaikkia muita ihmeellisemmät ovat olleet itsenäisen maamme vaiheet yhä vielä riehuvan suurvaltasodan aikana. Ilman vähintäkään meidän puoleltamme annettua aihetta idän jättiläisvaltio taasen kaksi vuotta sitten hyökkäsi Suomen kimppuun peittelemättömissä valloitus- ja tuhoamisaikomuksissa. Pienet kansat suhtautuivat niinä aikoina eri tavoin suuriin hyökkäyjiin. Suomella oli oma tapansa, jolla se säilytti itsekunnioituksensa ja saavutti maailmanmaineen. Mutta yksin jätetyn taistelijan voimat lopuksi uupuivat. Niin tuli tehtäväksi Moskovan rauhansopimus 12 päivänä maaliskuuta viime vuonna.

Sitä rauhantekoa on täydellä syyllä sanottu »pakkorauhaksi». Rauhanteon, jotta se voisi olla pysyvä, tulee sisältää jotakin oikeutusta, jotakin kohtuutta. Tässä ei niitä ollut nimeksikään. Tämä rauha oli poliittinen väkivallanteko Suomea vastaan. Rauhansopimuksessa sanotaan sen tarkoituksena olleen Leningradin sekä Muurmanin kaupunkien ja rautatien turvaaminen. Todellisuudessa se silpoi Suomen aluetta tunnottomalla ja mitä vahingollisimmalla tavalla. Ei ole kumma, että moni kansalainen maassamme jo alusta alkaen piti tällaista rauhaa kestävättömänä, koska katsoi, ettei kansa voi pitää pyhänä sopimuksia, jotka perustuvat huutavaan vääryyteen ja joilla sen maan itsenäisyys koetetaan tuhota. Kuitenkin siihen alistuttiin. Tottuneena pysymään antamassaan sanassa, tasavaltamme presidentti radiopuheessaan 26 päivänä viime kesäkuuta lausui: »Suomen kansa tahtoi pitää sen sopimuksen, joka meidän Moskovassa oli ollut pakko tehdä. Me sovimme hiljaisessa mielessämme ja lausuiimme sen lukemattomat kerrat julki, että meidän oli valloitettava Karjalan nimeen liittyvä menetyksemme takaisin kotoisella uudistus- ja raivaustyöllä uusien rajojemme sisäpuolella. Kostoajatus ei ole esiintynyt eikä toimintaamme johtanut. Suomen taholta pyrittiin unohtamaan kärsityt vääryydet ja nöyryytykset, vaikka Neuvostoliiton vastoin kaikkia kansainvälisen oikeuden ja moraalien vaatimuksia aloittaman hyökkäyssodan

haavat kirvelivätkin koko kansan sydämissä. Lähdimme siitä, että koska kerran elämme tässä maan kolkassa sukupolvesta sukupolveen välittömässä Venäjän naapuruudessa, niin suhteet siihen oli saatava järjestetyiksi. Me tahdoimme jälleen tapahtuneesta huolimatta ryhtyä rakentamaan pysyvää rauhaa Neuvostoliiton kanssa.»

Me tiedämme ja koko maailma tietää, millaiseksi muodostui Moskovan hallituksen menettely Suomea kohtaan heti rauhanteosta alkaen. Presidentin mainitussa radiopuheessa ja Suomen Valkoisessa Kirjassa on lueteltu loppumaton sarja painostusta ja pakotusta meitä kohtaan, sekautumisia Suomen sisäisiin asioihin ja ulkoisiin suhteisiin, talouselämään ja yhteiskuntaoloihin, turmionenteisiä uhkauksia itsenäisen kansamme olemassaoloa vastaan. Luottamuksen sellaiseen rauhanjärjestelmään, kunniotuksen ja siveellisen velvoituksen sillä tavoin pidettyyn sopimukseen täytyi väkisininkin hävitä kaikkien tämän maan kansalaisten mielistä. Moskovan rauha on ollut moraalisesti kuollut jo ennenkuin uusi sota on sen käytännöllisesti kumonnut.

Tätä toistakin sotaa on kansamme viimeiseen saakka tahtonut välttää. Varmasti on Suomen kansan sisin toive ollut, että se saisi puolueettomana pysyä erillään suurten valtain sodasta ja että sillekin tehtäisiin oikeutta silloin kun rauhaa, oikeutta ja vapautta ryhdytään palauttamaan maailmaan. Meiltä kysymättä ovat kuitenkin suursodan pilvet ajautuneet maamme äärille, ja ilman meidän antamaamme aiheita sortajamme viisi vuokautta sitten taaskin hyökkäsi maatamme vastaan. Näin on maamme vedetty ja pakotettu tähän uuteen sotaan. Myönnettävä on, että Saksan armeijain musertava ryntäys Neuvostoliittoa vastaan on ollut suureksi eduksi ja huojennukseksi Suomen urhealle armeijalle. Suomelle on näin ollen auennut mahdollisuus uudelleen järjestetyin sotavoiminsa saada jo nyt teoillansa korjatuksi Moskovan rauhassa kärsimänsä vääryydet ja palauttaa siltä ryöstetyt alueet jälleen isänmaan yhteyteen. Sikäli on sotamme täysin omaa kansallista sotaamme, vaikka suurvaltasota raivoaakin maamme eri äärien läheisyydessä.

Sodan tulos on meidän kohdaltamme siksi selvä, että jo on ryhdyttävä niihin valtiotoimiin, joita palautettavien alueiden liittäminen isänmaahan edellyttää. Ei liene maailmassa sitä sivistynyttä kansaa, millä taistelevalla puolella sen mieli muuten liekin, joka tahtoisii tai voisi tätä luonnollista oikeutta Suomelta kieltää.

Tämä on ollut meidän sotamme suuri pääasia, joka nyt on saatettavissa järjestykseen. Me uskomme, että ylösnousseessa Karjalassa ja koko uudelleen cheytyvässä isänmaassa on alkava uusi onnellisempi elämänaika uupumattoman työn ja kansanvaltaisen valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen pohjalla ja suojassa.

Mutta tähän suureen pääasiaan liittyy vielä yksi huoli: maamme rajain turvaaminen. Pienen kansamme osalle tulleet kaksi veristä sotaa lyhyen

ajan kuluessa todistavat tämän turvallisuuden välttämättömyyden. Ja tähän kysymykseen sisältyy eroittamattomasti toinen: rajantakaisten karjalaisten kohtalo.

Näissä tarkoituksissa viipyvät Suomen sotavoimat itärajan takaisilla lähialueilla. Ei ole lupa taistelujen yhä vielä jatkuessa sivustapäin puuttua sodan kulkuun ja johtoa koskeviin asioihin. Mutta olisi epäinhimillistä ja epäkansallista, jos tässä tilaisuudessa unohtaisimme sen suomalaisen kansanosan, joka Itä-Karjalassa sodan jalkoihin joutuneena odottaa vapautumisensa hetkeä pitkään vuosisatain sorrosta ja pimeydestä.

On kohtalon katkeraa ivaa, että juuri Vienen ja Aunuksen karjalaisten vanha kotiseutu on ollut vihollistemme tärkeimpiä hyökkäysasemia maattamme vastaan. Karjalaisten laajaa kotimaata on vuosisatain vihan ja vainon aikana armottomasti leikeltä ja pirstottu. Mutta maantieteen, kielen ja kansallisuuden punomia yhdyssiteitä eivät mitkään ulkonaiset tapaukset ole voineet katkoa. Kalevala ja kirjakielemme todistavat ikuisesti siitä kiitollisuudesta, jonka suomalainen kulttuuri on velkaa Itä-Karjalalle, »Niinkuin Itä-Karjala on maantieteellisesti erottamaton osa Fenno-Skandiaa ja sen kansa etnillisesti osa Suomen kansaa — pätevä asiantuntija on näinä päivinä kirjoittanut — niin on myös Itä-Karjalan kansankieli väärentämätöntä suomea. Suomen kieli saa kohoamisestaan vivahdusrikkaaksi sivistyksen kieleksi huomattavalta osalta kiittää itä-karjalaista kansanrunoutta.»

Eikö tällainen heimo ole ansainnut vapautta ja itsemääräämisoikeutta ja paikkaa meidän rinnallamme kansain yhteisössä.

Tuntien velvollisuutensa Itä-Karjalan kansaa kohtaan Suomi Tarton rauhanneuvotteluissa vuonna 1920 sai tunnustetuksi Itä-Karjalalle määrätynlaisen kansallisen itsehallinto-oikeuden. Venäläinen valta ei täyttänyt sitäkään sitoumustaan ja turhaan Suomen hallitus koetti saada Haagin kansainvälisessä tuomioistuimessa aikaan asiallista päätöstä siinä suhteessa.

Ratkaisematon vanha kysymys on nyt omalla painollaan tullut esille uudessa yhteydessä. Ei Neuvostoliittokaan ole voinut enää kieltää karjalaisten kansallista oikeutta. Määräsihän Moskovon hallitus vuonna 1939, että oli muodostettava »autonominen suomalais-karjalainen neuvostotasavalta», jonka virallisena kielenä oli oleva suomi. Ja tunnettu »Pravda»-lehti kirjoitti samoihin aikoihin enteellisemmin kuin tiesikään: »On tullut aika toteuttaa Suomen kansan vuosisataiset toiveet Karjalan yhdistämisestä yhtenäiseen Suomen valtioon . . .»

Anglosaksilaiset maat, jotka eivät ole kiistäneet Suomen oikeutta vuoden 1939 rajain palauttamiseksi, vaikka tällä hetkellä ovatkin Neuvostoliiton suurpoliittisia liittolaisia tai auttajia, tunnustanevat suomalaisten näkökohtain oikeutuksen Itä-Karjalankin kysymyksessä.

Varma toivomme ja uskomme on, että kun kärsiväin kansain jo kiihkeästi ikävöimää rauhaa Euroopassa ruvetaan jälleen yhteisesti rakenta-

maan, Itä-Karjalan oikeus Tarton rauhansopimuksen hengessä on tuleva täysin tunnustetuksi ja sen asema järjestettäväksi sillä tavoin, että tuo vainojen ja sotain raastama ja meille vaarana ollut alue muuttuu rauhan ja turvallisuuden parhaaksi takeeksi Karjalalle itselleen, Suomelle ja koko Pohjolalle.

Herra puhemies! Sosialidemokraattinen ryhmä haluaa ylläviivatulla tavalla kannattaa sitä valtiotekoa isänmaan eheyttämiseksi ja turvaamiseksi, johon nyt on ryhdytty ja jonka onnellinen perille saattaminen on meidän kaikkien yhteinen ja hartain toivo. Ryhmämme äänestää yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen puolesta (Eduskunnasta: Hyvä, hyvä!).

Ed. Pilppula: Herra puhemies! Tasan kaksi vuotta on kulunut siitä, kun itäinen rajanaapurimme, Neuvosto-Venäjä, aloitti oikeudettoman ja oikeudenvastaisen hyökkäyksen Suomea vastaan. Tämä määrätömään ylivoimaan nojaava hyökkäys ei kyennyt tuhoamaan sankarillisesti taistellutta armeijaamme. Kuitenkin oli Suomi 105 päivää kestäneen sodan jälkeen pakotettu kansallisen olemassaolonsa säilyttämiseksi tekemään rauhan hyökkääjän kanssa, rauhan, jossa Suomelta riistettiin pääosa Karjalaa ja valtakunnan raja siirrettiin kulkemaan keskelle suomalaista isänmaatamme.

Nyt, kaksi vuotta Moskovan pakkorauhaan johtaneen sodan alkamisesta lukien, voidaan tämä vääryyteen ja väkivaltaan perustuva rauha julistaa sikäli vaikutuksettomaksi, että luovutetut alueet palautetaan valtakunnan yhteyteen.

Mutta tämä kahden vuoden aika on ollut kansallemme suurten vaikeuksien ja koettelemuksien ajanjakso. Moskovan rauha ei luonut sitä vakaantunutta olotilaa, jota olisimme itsenäisyytemme säilyttämiseksi toivoneet. Neuvostoliitto näki Moskovan rauhassa vain olosuhteitten pakon muodostaman välitilan, jota se tahtoi kaikin keinoin käyttää hyväkseen edistääkseen lopullisen päämääränsä, joka oli Suomen itsenäisyyden tuhoaminen, toteuttamista. Kesän 1940 tapahtumat osoittivat niille, jotka saivat seurata Neuvostohallituksen Suomeen kohdistettua johdonmukaista kiristystoimintaa, että Venäjä odotti ainoastaan suotuisaa tilaisuutta tehdäkseen lopun sen maan itsenäisyydestä, joka oli uskaltanut asettua vastustamaan Venäjän imperialistista politiikkaa.

Me kestimme sen painostuksen, jota Venäjä harjoitti, ja samanaikaisesti me jännitimme voimamme äärimmilleen, jotta voisimme ottaa vastaan Venäjän uuden aseellisen hyökkäyksen. Se työ, mitä jatkuvasti puolustusvoimiemme lujittamiseksi on Moskovan pakkorauhasta lähtien tehty, on luonut pohjan niille menestyksille, jotka ovat niin loistavina koituneet aseillemme viiden viime kuukauden aikana.

Talvisodan ajan me olimme käytännöllisesti katsoen yksin ja saimme

ottaa vastaan Venäjän aseellisen mahdin koko painon. Nyt päättymässä oleva Venäjän armeijan tuhoaminen on vasta osoittanut, millaisella sankaruudella Suomen armeija talvella 1939—40 puolusti isänmaataan. Moskovian pakkorauhankin jälkeen me jäimme yksin. Venäjän kiristyspolitiikka kesällä 1940 oli herättänyt levottomuutta tulevaisuutemme johdosta ja sen vuoksi otettiin maassamme yleisesti ikäänkuin keventynein mielin vastaan tieto suomalais-saksalaisesta kauttakulkusopimuksesta. Siinä nähtiin enne siitä, että tulevaa taistelua meidän ei enää tarvitse käydä yksin.

Historian kulku on sen jälkeen valtavasti vaikuttanut meidänkin kohtaloihimme. Saksan aloittama hyökkäys kommunismin kukistamiseksi johti asiat siihen, että Neuvostoliitto aloitti sotilaalliset toimenpiteet myös Suomea vastaan, ja Suomi oli näin ollen uudelleen tullut vedetyksi sodan piiriin. Se on ollut puolustussotaa, mutta se on ollut myöskin hyvityssotaa. Me olemme tahtoneet poistaa sen vääryyden, mihin meidät pakotettiin 12 päivänä maaliskuuta 1940 Moskovassa. Se vääryys on nyt tosiasiallisesti poistettu armeijamme aseilla. Valtio-oikeudellisesti se poistetaan nyt Suomen valtiolinten päätöksellä.

Mutta uuden sodan mukana on tullut vääjäämättömänä esille kysymys valtakuntamme tulevasta turvallisuudesta. Meillä ei ole vain oikeus, vaan myös velvollisuus vastaisia sukupolvia kohtaan huolehtia siitä, että rauha tässä maassa on tulevina vuosikymmeninä turvatumpi kuin se on itsenäisyytemme aikana ollut. Miehet rintamilla sanovat: Nyt on mentävä niin pitkälle, että maa saa turvalliset rajat. Maalaisliiton eduskuntaryhmä antaa, viitaten viime kesäkuun 25 päivänä pidetyssä eduskunnan istunnossa ryhmän puolesta esitettyyn lausuntoon, hallitukselle tunnustuksen sen tässä asiassa omaksumasta kannasta ja toivoo, että hallitus päättävästi huolehtii siitä, että ne uhraukset, joita kansamme on tehnyt, ja ne uhrit, joita armeijamme on myös Itä-Karjalassa antanut, eivät mene hukkaan. Niiden oikeutus on sekä siinä, että me niiden avulla voimme säilyttää itsenäisyytemme, mutta myöskin siinä, että itsenäisyytemme ja vapautemme tulee niiden kautta turvatuksi vastaisuudessa ja itäkarjalainen väestö saatetaan muun Suomen yhteyteen. Idän vaara on saatava niin poistetuksi, että tulevat sukupolvet saavat omistautua rauhan työhön kansamme taloudellisen, sivistyksellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämiseksi.

Yhtä suurella ilolla ja luottamuksella tulevaisuuteen teemme me nyt päätöksen Karjalan palauttamisesta valtakuntaan kuin teimme masentunein mielin päätöksen näiden alueiden luovuttamisesta viholliselle. Se väestö, joka rauhansopimuksen johdosta menetti ne asuinsijat, jotka olivat aineellisesti sitoneet sen isänmaahan, tulee saamaan viholliselle luovutetun osan isänmaastamme nyt takaisin. Siirtoväki on osoittanut niin korkeata isänmaallista mieltä, että me kaikki olemme velvolliset sen nöyryyden ja kiittollisuuden mielin tunnustamaan. Vapaaehtoinen lähtö kodeista kohti tuntematonta tulevaisuutta, vaikeuksien, vastoinkäymisten

ja välistä ymmärtämättömyyden kestäminen muun Suomen keskuudessa, uskon säilyttäminen onnellisempaan tulevaisuuteen, riipeys uuden elämän aloittamiseen, ne ovat kaikki tekoja, jotka todistavat karjalaisen heimon elämänkelpoisuutta ja suomalaista mieltä sanan parhaimmassa merkityksessä. Kun nyt siirtoväki pääsee takaisin hävitettyihin ja raiskattuihin koteihinsa, on sillä edessään valtava jälleenrakennustyö. Karjalaisen heimon uskolla ja tarmolla siitä työstä selviydytään, mutta muistakoon valtiovalta ja muu Suomi, että sillä on suuria velvollisuuksia sitä Suomen kansan osaa kohtaan, joka on eniten antanut ja jolla on suurimmat vaikeudet voitettavanaan.

Maalaisliiton eduskuntaryhmän puolesta lausun hallitukselle sen toivomuksen, että kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin nyt valtakuntaan palautettavien alueiden jälleenrakentamiseksi ja niiden väestön toimeentulon turvaamiseksi nopeasti ryhdytään. Valtiovallan halussa ja kyvyssä täyttää tässä suhteessa velvollisuus on nähtävissä, onko keskuudessamme vallalla oikea valtakunnallinen ja sosiaalinen mieli sitä kokonaista kansanosaa kohtaan, joka on joutunut puolustustaistelumme johdosta eniten kärsimään.

Maalaisliiton eduskuntaryhmä kannattaa siirtymistä päiväjärjestykseen.

Ed. P e n n a n e n: Herra puhemies! — Kaikki varmaan muistamme, miten raskaalla mielellä eduskunta hyväksyi Moskovan pakkorauhan. Kunniakas puolustussotamme ja asiamme oikeus oli kuitenkin omiaan rohkaisemaan ja ylläpitämään uskoa ja luottamusta tulevaisuuteen. Aika, mikä mainitusta pakkorauhasta on kulunut, on tosin tuonut kansallemme sanomattoman paljon uusia raskaita koettelemuksia ja varsin kalleita uhreja. Mutta niin on Jumala kuitenkin asiat johtanut, että kuten hallituksen tiedonannossa kuultiin, hallituksella on nyt ollut mahdollisuus antaa eduskunnalle esitys Moskovan rauhassa luovutettujen alueiden virallisesta palauttamisesta muun valtakunnan yhteyteen. Näin on kaitseminen, joka tosin ei mitään ilmaiseksi anna, kuitenkin kääntänyt mainitussa suhteessa hyväksemme sen pahan, jota Neuvosto-Venäjän tyrannit meitä kohtaan harjoittivat rikkomalla tekemänsä rauhansopimuksen jo tuoreeltaan, ensin painostamalla ja kiristämällä ja lopulta totaalilla pommitushyökkäyksillä.

Herra pääministerin esittämässä hallituksen tiedonannossa selitettiin aivan oikein, miten väärät ovat olleet Neuvostoliiton väitteet, että Suomi muka olisi se, joka rikkoi Moskovan rauhansopimuksen. Voidaan yhtyä hallituksen tiedonannossa sanottuun, ettemme me Moskovan rauhan jälkeen halunneet uutta sotaa. Mehän koetimme rauhanomaisella jälleenrakennustyöllä ainakin arpeuttaa jo käydyn sodan lyömiä syviä haavojamme.

Sikäli ovat jo bolševikkien pahat aikeet kääntyneet hyväksemme, että suurin osa pakkorauhassa luovutetuista alueista on voitettu takaisin.

Myöskin melkoisesta osasta entisen rajan takaista Suomen heimon asuma-
maa Itä-Karjalaa on vainolaisen myöskin ollut luovutettava. Sankari-
armeijamme johtoineen ja joukkoineen on taas voinut osoittaa, mihin se
uhrienkin hinnalla pyrkii ja myöskin pystyy. Ja nythän toki emme ole
jääneetkään yksin jättiläisvihollistamme vastaan. Maailman mahtavin
sotilasvalta, Saksa, on ottanut tehtäväkseen tuhota ja suurelta, ehkä rat-
kaisevimmalta osalta jo tuhonnutkin ei vain meitä, vaan koko maailmaa
uhkaavan bolshevismiin. Siitä on Suomen kansa kiitollinen Saksan kansalle
ja sen johtajalle samoin kuin kaikesta muustakin sieltä käsin saamas-
tamme avusta m.m. elintarvikevaikeuksiimme.

Mihinkä sitten Suomen on yhä vielä jatkuvilla sotatoimillaan Neu-
vosto-Venäjää vastaan pyrittävä? On pyrittävä siihen, ja vain siihen,
että saataisiin turvallisuustakeet itäistä uhkaa vastaan ja että heimolaisemme
itäkarjalaiset ja inkeriläiset vapautuisivat bolshevismiin tukahuttavasta
kuristuksesta. Hallitus on myöskin oikeassa katsoessaan ettei Neuvosto-
liiton ehkä mahdollisesti aikomiin lupauksiin ole enää vähintäkään luot-
tamista. Oikea on siis hallituksen kanta, että alueelliset turvallisuustakeet
ovat meille välttämättömät ja että ainoa mahdollisuutemme tehokkaaseen
puolustautumiseemme on sotilaallisten linjojemme lyhentäminen ja loi-
tontaminen.

Se, mitä hallituksen tiedonannossa sanotaan turvallisuuskysymyksen
rinnalla velvollisuudestamme kysymykseen tulevilla alueilla asuvaa vielä
säilynyttä suomalaisväestöä kohtaan, se saa varmaan vastakaikua jokai-
sessa suomalaisessa sydämessä.

Voidaan myös olla samaa mieltä hallituksen kanssa siitä, että on en-
nen aikaista ryhtyä lähemmin ja yksityiskohtaisemmin kaavailemaan vallat-
tujen ja miehitettyjen alueiden sodanjälkeisiä järjestelyjä. On kuitenkin
tässä tilaisuudessa mainittava se kansamme keskuudessa esiintyvä ja
kokoomuspuolueen eduskuntaryhmänkin omaksuma mielipide, että mi-
käli asiat meistä suomalaisista itsestämme riippuvat, puolustuksellisesti
turvallisempaan rajaan asti on valloitetut ja uskottavasti vielä valloitetta-
vat suomalaisheimojen asuma-alueet saatava pysyväisesti liitetyksi muun
Suomen yhteyteen.

Siihen, mitä hallituksen tiedonannossa sanotaan suhteistamme ulko-
valtoihin, voidaan täysin yhtyä. Saksan ohella lähentää meitä useihin
muihinkin maihin yhteinen aseveljeys Neuvostohirviötä vastaan. Tor-
juessaan Englannin vaatimuksen peräyttää Suomen joukot 1939 vuoden
rajalle toimi hallitus varmasti kansamme tahdon mukaisesti. Myöskin
se vastaus, minkä hallitus antoi Yhdysvaltojen taholta tulleseeseen painos-
tukseen, samaten vastaa kansamme yleistä käsitystä.

Niin hartaasti kuin haluttaisiinkin saada olla hyvissä ystävyysuhteissa
myöskin mainittujen valtioiden kanssa, me pettäisimme velvollisuutemme
nykyistä ja tulevia sukupolvia kohtaan, vapautemme ja turvallisuutemme

puolesta kaatuneita tai terveytensä menettäneitä ja koko sankarillista kansanarmeijaaamme kohtaan, jos minkäänlaisen painostuksen ja uhkan herpauttamana luopuisimme kalliisti ostetuista saavutuksistamme tai jättaisimme kesken päämääräämme pyrkimisen. Hallituksen tiedonanto on vakuuttava todistus, että niin ei tulekaan tapahtumaan ja siinä on hallituksen takana ja tukena eduskunta varmaankin aivan yksimielisenä.

Myöskin niihin vetoaviin sanoihin, jotka hallituksen tiedonannossa kohdistettiin velvollisuuksistamme ja kunnioituksestamme kaatuneiden omaisia ja sodassa terveytensä menettäneitä kohtaan, on täydestä sydäimestä yhdyttävä.

Kokoomuspuolueen eduskuntaryhmä on valmis antamaan hallitukselle luottamuksen ja kannattaa yksinkertaista siirtymistä päiväjärjestykseen.

Ed. F u r u h j e l m: Herr talman! Regeringen har ansett ögonblicket inne att informera riksdagen om händelseutvecklingen och det aktuella politiska läget. Svenska riksdagsgruppen finner, att dess flerfaldigt uttalande önskningar i detta avseende nu uppfyllts, men fastslår att informationer hade bort äga rum långt tidigare. Riksdagen har ställts inför viktiga fullbordade fakta och har icke haft tillfälle att i behörig ordning göra sin uppfattning gällande.

Svenska riksdagsgruppen har i närvarande situation ansett sig böra tillmötesgå regeringens önskan om enkel övergång till dagordningen, samtidigt som den godkänner de åtgärder, som regeringen åsyftar i de till riksdagen nu överlämnade propositionerna och genom vilka Moskvafredens orättvisor avlägsnas. Samtidigt vill dock gruppen i vissa delar göra påminnelser med anledning av statsministerns framställning.

Regeringen förklarar, att det i krigets nuvarande skede icke är möjligt att göra uttalanden om de politiska krigsmålen och förhållandenas gestaltning efter det fred slutits mellan stormakterna. Även om man erkänner riktigheten av denna uppfattning, finner man det dock önskligt och med landets intressen överensstämmande, att ett uttalande hade gjorts därom att Finland förblir troget sin proklamerade grundsats att dess krig mot Ryssland är en försvarskamp men icke ett erövringskrig. Ej heller bör syftet att ernå ett effektivt försvar berättiga till att beteckna annektering av landområden långt bortom vår östgräns som den enda möjligheten att ernå tillbörlig trygghet. Framför allt hade det varit önskligt och nödvändigt att regeringen lämnat åtminstone en antydning om att en begränsning av krigsoperationerna för Finlands vidkommande vore nära förestående. Man måste nämligen hysa allvarliga betänkligheter beträffande vårt folks möjligheter att i längden bära de tunga offer, som krigets fortsättning långt utanför våra gränser kräver. Våra många av kriget härflytande offer och svårigheter giva upphov till påtagliga växande bekymmer bland vida lager av vårt folk.

Då regeringen karaktäriserar vårt lands förhållande till de kämpande stormakterna, synas omdömena icke till alla delar ha avvägts med nödig varsamhet. Beträffande anslutningen till antikominternpaktens är det nödvändigt framhålla, att riksdagen icke blivit fullständigt informerad om förutsättningarna för och innebörden av denna åtgärd, som ter sig till sina konsekvenser oklar och därför diskutabel.

Svenska riksdagsgruppen uttalar sitt instämmande i regeringens förklaring beträffande Finlands ställning till Norden, särskilt till Sverige. Vi betrakta det som ett livsvillkor för vårt lands framtid, att Finland orubbligt håller fast vid den grundlinje i sin utrikespolitik, som officiellt proklamerades år 1935 och sedan dess varit vägledande. Därigenom bär Finland även vittne om att det under alla förhållanden skall förbliva troget sitt nordiska frihetsarv och oförkränkt upprätthålla medborgarfriheten och det demokratiska samhällsskicket, som bildar den enda naturliga livsformen för Finlands och alla andra Nordens folk.

Med beundran och tacksamhet tänker hela vårt folk på de bragder vår armé, dess högsta ledning, officerare och manskap utfört på alla fronter. De offer, som bragts av de kämpande och i synnerhet av dem som givit sitt liv i striden, bilda grunden för den framtid, i vars hägn Finlands folk skall leva i frihet och trygghet. I vördnad för de fallnas minne bringar svenska riksdagsgruppen alla dem sin hyllning, vilka genom personliga insatser föra vår kamp till ett lyckligt slut.

Ed. Salmiala: Herra puhemies! Isänmaallisen kansanliikkeen eduskuntaryhmän puolesta pyydän lausua seuraavaa.

Itsenäisyytensä ensi hetkistä alkaen on Suomi saanut taistella bolshevismia ja sen toisille kansoille vaarallista imperialismia vastaan. Meidän ensimmäinen vapaustaistelumme v. 1918 oli taistelua neuvostovenäläistä bolshevismia vastaan, joka jo silloin yritti tukahduttaa nuoren itsenäisyytemme ja vapautemme. Seuraavan kahden vuosikymmenen aikana yritti bolshevismi ja Kremlin komintern sisältäpäin toteuttaa sen kansojen vapauden tuhoamiseksi tehdyn suunnitelman, jota se ei voinut toimeenpanna v. 1918. Jokaiselle oli selviö, että perivihollisemme oli ensimmäisen tilaisuuden tullessa koettava väkivoimalla toteuttaa suunnitelmansa ja tuhota kansamme itsenäisyyden ja vapauden. Neuvosto-Venäjä katsoi syksyllä 1939 tilanteen kypsyneen rikollisten suunnitelmiensa toteuttamista varten. Suomi oli silloin puutteellisesti aseistettu, vailla rajalinnoituksia ja yksin. Tätä avutonta tilaa käytti Neuvosto-Venäjä hyväkseen. Marraskuussa 1939 tapahtunut aseellinen hyökkäys Suomeen ja siten alkaneen sodan sanelema maaliskuun 12 päivänä 1940 tehty Moskovan pakkorauha olivat kavalimman väkivallan ja räikeimmän vääryyden ilmennyksiä. Molemmat tähtäsivät kommunistisen imperialismiin toteuttamiseen, johon sisältyi kansan kansallisen olemuksen ja valtiollisen itsenäisyyden

täydellinen hävittäminen samoinkuin kaiken sen etillisen tuhoaminen, joka oli esteenä kommunismin valtaan pääsulle. Suomen taholta on selvästi ja sitovasti osoitettu, että Moskovan vallanpitäjillä ei ollut aikomustakaan kunnioittaa myöskään Moskovan rauhansopimuksen Suomen kansalle jäljelle jättämiä oikeuksia, vaan että tarkoitus oli ollut tuhota kansamme vapaus täydellisesti ja hävittää kansamme olemus ensimmäisen tilaisuuden siihen tarjoutuessa. Ne hyökkäysteot, joihin Neuvosto-Venäjä on syyllistyi Suomea vastaan Saksan-Venäjän sodan alkaessa, todistivat samaa.

Suomen kansalla oli sen vuoksi niin hyvin pyhä velvollisuus kuin pyhä oikeuskin ryhtyä jatkamaan 1940 vuoden puolustustaisteluaan pelastaakseen vapautensa ja itsenäisyytensä ja torjuakseen jälleen avoimeen hyökkäykseen ryhtyneen kommunismin. Moskovan rauhansopimus, jota Neuvostoliitto ei pitänyt itseään velvoittavana ja jota se alunperin ei ollut edes aikonut loukkaamattomana kunnioittaa, ei jo tästä syystä voinut olla toistakaan sopimuspuolta etillisesti sitova. Se loukkasi sitä paitsi siinä määrin kansamme jo siveelliseen ja jumalalliseen maailmanjärjestykseen kuuluvia perusoikeuksia vaatiessaan kansaamme luovuttamaan suuren ja elimellisen osan vuosituhansia suomalaisessa viljelyksessä ja hallinnassa olleesta isänmaastamme sekä tuhotessaan strategiset puolustusmahdollisuutemme, että se jo sen kautta ei voinut olla kansaamme velvoittava, vaan jonka korjaamiseen kansallemme päinvastoin oli se pyhä velvollisuus ja oikeus, joka on kirjoitettu niihin inhimillisen maailmanjärjestyksen yläpuolella oleviin lakeihin, jotka antavat kansoille siveellisen oikeuden elää ja taistella oman olemuksensa säilymisen puolesta.

Puolustussotamme viime kesäkuussa alkanut kolmas vaihe, jolloin armeijamme ei enää ole tarvinnut taistella puutteellisesti aseistettuna, ja jolloin sillä on ollut tukena mahtava Saksa, josta olemme sille syvästi kiitolliset, on johtanut isänmaamme Moskovan pakkorauhassa viholliselle luovutettujen alueiden takaisin valtaamiseen — Hankoa, Kalastaja-saarentoa sekä ulkosaaria lukuunottamatta. Koko luovutettu Karjala on sankarillisen armeijamme hallussa.

Kansakunnan etu vaatii, että elämä takaisin vallatulla alueella saada mahdollisimman nopeasti niin normaaliseksi kuin suinkin. Niin kauan kuin nämä alueet eivät ole valtio-oikeudellisesti liitetyt Suomeen ja Suomen siviililait eivät ole voimassa siellä, ei voida ajatella elämän muodostumista tällaiseksi. Hallituksen suunnittelema toimenpide Moskovan rauhassa luovutettujen alueiden takaisin liittämiseksi Suomen valtiolliseen alueeseen on niin ollen pidettävä täysin oikeana. Eri mieltä voidaan kuitenkin olla siitä, onko hallituksen valitsema menettelytapa ollut valtio-oikeudellisesti ja poliittisesti paras. Mielestämme olisi ollut oikeudellisesti ja poliittisesti oikeampaa selittää Moskovan rauhansopimus raa'an

väkivallan sanelemana Venäjän kanssa tehtyjen aikaisempien laillisesti irtisanomatta olleiden sopimusten vastaisena ja näin ollen Suomea eettillisesti sitomattomana pätemättömäksi ja oikeudellisesti vaikutuksettomaksi, josta olisi ollut seurauksena, että Moskovan rauhahan kautta Venäjälle joutuneet alueet olisi jälleen katsottava kuuluviksi Suomen lailliseen valtioalueeseen ja sen suvereenisuuteen kuuluviksi, joten sillä olisi ollut oleva voimassa Suomen koko oikeusjärjestys. Tätä menettelytapaa noudattaen olisi kaikkien Moskovan rauhassa menetettyjen alueiden palautus Suomen valtioalueeseen ja suvereenisuuteen saatu ratkaistuksi yhtenäisesti, jotapaitsi vastaisuuteen nähden olisi vältetty erinäisiä tulkintakysymyksiä.

Vaikka menettelytapaan nähden olemmekin eriävällä kannalla, hyväksymme toimenpiteen, että Moskovan pakkorauhassa Neuvosto-Venäjälle joutuneet alueet nyt liitetään takaisin Suomen valtion alueeseen ja suvereenisuuteen sekä että Suomen oikeusjärjestys kaikissa muodoissaan jälleen saatetaan voimaan tällä alueella. Moskovan pakkorauhan suurin vääryys on siten tullut poistetuksi. Karjalan alueet ovat vapaina palautuneet isänmaan erottamattomaan yhteyteen. Uskomme, että vielä pian on koettava hetki, jolloin kaikki Moskovan rauhassa viholliselle joutuneet alueet vapautuvat sen ikeestä.

Suomen kansa on tietoinen siitä, että paljon on vielä tekemättä ennenkuin Neuvosto-Venäjän katalan hyökkäyksen ja Moskovan pakkorauhan aiheuttamat vahingot ja vääryydet on korjattu ja ennenkuin elämä pakkorauhassa menetetyillä alueilla saadaan entisiin uomiinsa. Paljon on kotiseudulleen palaavalla siirtoväellä edessään vielä vaikeuksia voitettavana ennenkuin he saavat taloutensa ja elämänsä uudelleen järjestetyiksi. Heidän tukemisensa ja takaisin saatujen alueiden elämän uudelleen rakentaminen on kuitenkin koko Suomen kansan yhteinen asia ja yhteisin ponnistuksin on edessä oleva jättiläismäinen jälleenrakennustyö suoritettavissa. Oikeudenmukaisuus on toteutettava puolustussodan aiheuttamien räsistusten jaossa niin yhdessä kuin toisessakin suhteessa. Tinkimättömästi on samalla tavoin täytettävä ne velvollisuudet, jotka kansallamme on niitä ja niiden omaisia kohtaan, joita me lähinnä saamme kiittää siitä, että Moskovan rauhassa luovutetut alueet nyt voidaan liittää takaisin Suomen valtioalueeseen.

Mutta tänä hetkenä, jolloin kansallamme on onni saada liittää valtioalueeseensa ja suvereenisuuteensa Moskovan rauhassa menetetyt alueet, on sillä oleva selviönä, että se ei enää koskaan ole vapaaehtoisesti antautuva sille vaaralle alttiiksi, jonka loivat ne olosuhteet, joissa kansamme oli ennen talvisotaa. Se käy nyt taistelua luodakseen itselleen myös tulevaisuuteen nähden suuremman turvallisuuden ja helpommat puolustusmahdollisuudet ja samalla pelastaakseen tähänastisten rajojen ulkopuolella eläneet heimolaisensa hukkumasta slaavilaisuuden mereen. Tämä merkitsee,

että nyt on toteutettava kansallinen kuningasajatuksemme ja luotava valtakunta, joka piiriinsä sulkee koko Itä-Karjalan siihen liittyvine alueineen samalla huomioon ottaen siten syntyneen Suur-Suomen strategiset puolustusmahdollisuudet.

Isänmaallisen kansanliikkeen ryhmä hyväksyen hallituksen toimenpiteet äänestää yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen puolesta.

Ed. Heiniö: Herra puhemies! On merkillepantavaa, että kun eduskunta tänään on kokoontunut kuulemaan hallituksen tiedonannon ja saamaan ilmoituksen hallituksen esityksestä Suomesta eroitettujen alueiden jälleen liittämisestä muun Suomen yhteyteen, se sattuu melkein päivälleen 130 vuotta myöhemmin kuin pääasiassa näiden alueiden yhdistäminen muuhun Suomeen kerran aikaisemmin, ja vielä tasan kaksi vuotta myöhemmin kuin alkoi se sota, jonka seurauksena oli samojen alueiden erottaminen Suomen yhteydestä. Se on todella kohtalokasta historiaa ja samalla osoitus meidän itäisten rajaseutujemme uhanalaisesta vartioasemasta.

Se valtioteko, jonka eduskunta joutuu nyt suorittamaan, on tärkeä, varsin merkityksellinen ja kauaskantoinen. Sen oikeudellisuudesta ei voi olla muuta kuin yksi mieli. Sen muodollisuudesta lausukoot tulevat tutkijat arvosteluja valtio-opilliselta kannalta. Meille, edustajille, on ohjeena vain meidän sydämemme käsky ja meidän oikeustajuntamme. — Yhdistettäviä alueita riistettäessä oli itäisellä naapurillamme aluevaltauksissaan, paitsi imperialistisia suunnitelmia, myöskin Suomen kansan orjuuttaminen, vieraan vallan alaisuuteen saattaminen ja samalla kaiken täällä luodun valtiollisen, taloudellisen ja sivistyksellisen elämän hävittäminen. Tähän olemme olleet pakotetut jo kahdesti vastaamaan ase-in ja nyt vallanneet takaisin meiltä väkivalloin riistetyin. Pakkorauha ei luonut venäläisille alueiden moraalista omistusoikeutta, vielä vähemmän valloitusalueiden ikuista omistamista. Kansakunnan yhtenäisyyden nimessä meillä on niiden jälleen palauttamiseen kansallinen ja siveellinen oikeus, vieläpä pyhä velvollisuus.

Alueiden nopea liittäminen muuhun Suomeen on tarpeellista ja se on nyt sitäkin helpompaa ja luonnollisempaa, kun neuvostolaiset siirtoasukkaat on tyystin kuljetettu joukkojen edellä rajojen taakse. Ne monet lainsäädännölliset kysymykset, jotka liittämisestä aiheutuvat, löytänevät mahdollisimman käytännölliset ratkaisunsa, jotta jälleenrakennustyö pääsisi toivottuun vauhtiin ja asukkaiden siirtyminen ja elämisen edellytykset hävitetyllä kotiseudulla tulisivat taatuiksi, niinkuin kunniavelkamme kovia kärsineelle siirtoväelle velvoittaa.

Tässä yhteydessä ei ole tarvis laajasti kuvailla sitä ankaraa korpivaeluksen aikaa, minkä talvisotamme toi tullessaan, ei myöskään raakaa hyökkäystä rajojemme yli pari vuotta sitten, ei myöskään totalitäärisen

sodan raskaita seurauksia. Mieltä ylentävänä, rohkaisevana tulevaisuuttakin ajatellen, voimme uudelleen todeta, että Neuvosto-Venäjän valtiaat eivät kyenneet meitä raa'alla hyökkäyksellään sodan alussa nöyryyttämään, vaan sen sijaan kansallamme oli onneksi luja luottamus omiin voimiimme ja ennen muuta kirkastunut näkemys tajuamaan naapurimme perimmäiset katalat aikomukset, jotka eivät suinkaan tähänneet vain joihinkin Pietarin puolustukselle tärkeisiin alueisiin — kuten Sallan seudun anastaminen osoitti — vaan laajan vaikutusvallan saamiseen maamme hallinnassa, kuten kokemukset sitten katkerasti osoittivat Suomenlahden eteläpuolella.

Kansamme tajusi edessä olevan joko taistelun tai kansallisen itsemurhan. Kansamme nousi yksimielisenä itsepuolustukseen, lujana ja päättäväisenä osoittaen, että uljaat sotilasominaisuudet entisaikojen taisteluista olivat edelleen sen olemuksessa. Se taisteli, se voitti ja uhrasi paljon, mutta säilytti loppuun asti taistelevan hengen lujan iskuvoiman. Näin se varmisti 105 kunniakkaan taistelupäivän jälkeen valtiomiehilleen tilaisuuden neuvotella rauhasta, ei lyötynä eikä voitettuna, vaan valmiina tarvittaessa uupuneenakin jatkuviin taisteluihin mieluummin kuin maansa vapaudesta luopumiseen. Ja vastapuoli, raskaasti tuntien miehistö- ja materiaalimenetyksensä, mutta ennen muuta häpeänsä suuren maailman edessä monimiljoonaisen armeijansa heikosta esiintymisestä, sai tehdä valintansa: rauhako vai sodan jatkaminen. Se oli tulos pienen kansan itsetunnosta ja järkkymättömästä vakaumuksesta asiansa oikeudellisuudesta.

Eduskunta tuntee raskasta rauhaa seuranneen järjestelytyön, jossa ei jäänyt unohduksiin puolustuksemme jatkuva vahvistaminen. Ei myöskään jäänyt unohduksiin ajatus tapahtuneen oikeudenloukkauksen sovitamisesta, varsinkin kun Neuvosto-Venäjä jatkuvilla toimenpiteillään muistutti alati meitä talvisodan seurauksista. Luopumatta tavoitteistaan se suuntasi meihin uudelleen aseellisen iskunsa, lähettäen hävitystä ja kuolemaa kylvävät lentolaivueensa kymmenien rauhallisten paikkakuntien päälle. Talvisodan kauhut kestimme yksin, epätasaisen taistelun kävimme yksin, muun maailman seurattessa jättiläisen voimamittelyä kanssamme. Emme myöskään uuteen puolustussotaan lähteneet laskelmoiden vieraalla avulla. Meillä oli edelleen ainoana ajatuksenamme valtiollisen olemassaolomme, vapautemme ja kansanvaltaisen yhteiskuntajärjestyksemme suojaaminen ja kyteväenä toiveena Suomen yhtenäisyyden palauttaminen. Onneksemme oli Neuvosto-Venäjä nostattanut vastaan myöskin toisia kansakuntia, joiden tuhoamiseksi se oli tehnyt karkeat laskelmansa. Me emme enää olleet yksin taistelussa, mutta me olemme lyhyestä lepohestä huolimatta suorittaneet oman taisteluosuutemme kaikella soturi-kansan uljuudella. Meidän armeijamme henki ja iskuvoima ovat ihmeellisesti vahvistuneet, sen urheus ja alttius ovat vertaansa vailla, sen taistelu-

tahto ja taistelutaito ovat olleet ihailtavia. Nämä hyveet ja kansamme antama kallis uhri: ikimuistoiset sankarivainajat ja terveytensä menettäneet soturit, ovat nyt saattaneet sen eheäksi, mitä Moskovan rauha rikkoi. Raaka vihollinen on heitetty sille raskain tappioin kauas rajoiltamme. Kaikki tämä on tulos kansamme sitkeästä voimasta ja teräksisestä tahdosta ja tarmosta. Taistelu meidän kalliimmista oikeuksistamme on samalla muodostunut taisteluksi ihmis-oikeuksien, inhimillisen vapauden, sivistyksen ja uskonnon puolesta niiden vannoutunutta ja lujasti varustautunutta tuhojaa vastaan. Tässä taistelussamme pysykööt itäkarjalaiset heimoveljemme meidän sydäntämme lähellä.

Kun eduskunta tänään on saanut Suomen cheyttämistä koskevan lakiesityksen, on meidän kiitollisina muistettava niitä kansalaisiamme, jotka ovat uhranneet henkensä maamme puolesta, samoin niitä miehiä, jotka nyt tukeamme tarviten invaliideina ovat keskuudessamme. Unohtaa emme myöskään saa sotaorpoja ja vainajien omaisia, joiden tukeminen ja turvaaminen on oleva kansallinen velvollisuutemme.

Muodostukoon eduskunnalle tänään annetusta esityksestä valtioteko kansamme historiassa. Tulkoon se kansallisen nousun ja itsetunnon järkkymättömäksi tahdonilmaisuksi, joka jälkipolville säilyttää vuosisadoiksi ohjeen: Suomalainen, seiso horjumatta omalla maapohjallasi, lujasti luottaen omaan voimaasi ja miehuuteesi, syvästi tuntien oikeuden ja totuuden vääjäämättömän lain. Yksityiset uhrat unohtaen suorita edelleen kunniakas osuutesi ihmiskunnan henkisessä ja aineellisessa työssä ja palkkanasi on oleva onnellinen isänmaa.

Herra puhemies! Kuultuaan hallituksen tiedonannon, jonka sisältönä on sota ja ulkopolitiikka, kuten herra pääministeri lausui, ja ilmoituksen hallituksen esityksistä, jotka tänään jätetään eduskunnalle ja joista tärkein on esitys Suomesta erotetun ja takaisin valloitetun alueen palauttamisesta valtakunnan yhteyteen, kansallisen edistyspuolueen eduskuntaryhmä lausuu tyytyväisyytensä esityksen jättämisestä ja kannattaa valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n mukaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 1 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: Saatuansa tiedonannon eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Kun muuta ehdotusta ei ole tehty, totean, että eduskunta on yksimielisesti hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen yksinkertaisesta päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Asia on loppuun käsitelty.